

LIETUVOS ADMINISTRACINIŲ GINČŲ KOMISIJA

SPRENDIMAS

2024 m. liepos 3 d. Nr. 21RE-542(AG-472/07-2024)

Vilnius

Lietuvos administracinių ginčų komisija (toliau – Komisija), susidedanti iš narių Eglės Bilevičiūtės (pranešėja), Astos Povilonienės ir Ingridos Sabaliauskienės (Komisijos posėdžio pirmininkė),

Komisijos posėdyje rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinį ginčą pagal pareiškėjo A. S. skundą dėl atsakovo Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sprendimo panaikinimo.

Komisija

n u s t a t ė:

Pareiškėjas skundu Komisijos prašo panaikinti atsakovo Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Departamentas) 2024-05-07 sprendimą Nr. SI-1241 (12.3 Mr) (toliau – ir skundžiamas sprendimas). Paaiškino, kad iš teismo proceso, kurio šalimi jis nėra, sužinojo, kad atsakovas kreipėsi ir gavo Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – ir SADM, Ministerija) konsultaciją, pagal šią konsultaciją pateikė savivaldybei savo nurodymą. Savivaldybei į nurodymą neatsižvelgus, o asmeniui kreipęsis į teismą, nurodyti dokumentai atsidūrė ir teismo byloje. Taigi, tie patys dokumentai yra ir atsakovo dokumentų valdymo sistemoje, ir teismo byloje.

Pareiškėjas turi du analogiškus ginčo procesus dėl mokėjimo už jo mamos socialinę globą, nurodyti dokumentai savo turiniu yra palankūs, todėl pareiškėjui aktualu juos gauti. Tačiau atsakovas skundžiamu sprendimu atsisakė dokumentus pateikti. Atsakovas laikosi pozicijos, kad, jei teisė gauti dokumentą numato ir Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymas (toliau – TGIDPNĮ), ir Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas (toliau – ABTĮ), tai pareiškėjas turi kreiptis į teismą su prašymu susipažinti su teismo byla. Pareiškėjas mano, kad tokia pozicija yra teisiškai nepagrįsta. Pareiškėjas neprašė, kad atsakovas pateiktų dokumentus iš teismo bylos, jis prašė dokumentų, kurie yra atsakovo dokumentų valdymo sistemoje. Teismo sprendimą pareiškėjas nurodė kaip įrodymą, kad sprendime aprašyti prašomi dokumentai tikrai egzistuoja, kad palengvinti atsakovui SADM rašto paiešką, nes pareiškėjas nežino rašto rekvizitų. Atsakovo atsakymo rengėja vėliau telefonu patvirtino, kad žinojo, jog tie dokumentai yra ir Departamento dokumentų valdymo sistemoje.

Pareiškėjas mano, kad teisė gauti dokumentą pagal TGIDPNĮ ir teisė susipažinti su byla pagal ABTĮ – tai savarankiškos teisės, jos viena kitai neprieštarauja, viena kitos nepaneigia, tarpusavyje nekonkuruoja. Pareiškėjas sutinka, kad jei prašomuose dokumentuose yra asmens duomenų, dokumentai turėtų būti nuasmeninti (b. l. 1).

Pareiškėjas prašo skundą nagrinėti rašytinio proceso tvarka (b. l. 1).

Atsakovas Departamentas su pareiškėjo skundu nesutinka. Paaiškino, kad Departamente 2024-04-17 gautas pareiškėjo prašymas (toliau – Prašymas), kuriuo prašoma pateikti pareiškėjui dokumentus, esančius Regionų administraciniame teisme išnagrinėtoje administracinėje byloje

Nr. eI2-2039-789/2020, t. y. Departamento 2019-03-06 raštą Nr. 12.3-SI-270 „Dėl J. D. prašymo nagrinėjimo“ ir Ministerijos atsakymą Departamentui, kuris pateiktas atsižvelgiant į minėtame rašte nurodytas aplinkybes bei keliamus klausimus. Į minėtą pareiškėjo Prašymą Departamentas atsakė skundžiamu sprendimu. Pareiškėjo Departamentui teiktame Prašyme cituojamas administracinės bylos sprendimas, kuriame nurodytos aplinkybės naudojamos kaip pagrindas prašomai informacijai gauti.

Departamento manymu, TGIDPNĮ pagrindu pareiškėjas gali gauti informaciją apie Departamento veiklą, jo funkcijas, duomenis (užfiksuotą informaciją apie institucijos ar valstybės valdomo subjekto veiklą ar jos dalis), kuriais Departamentas disponuoja ir (ar) tvarko vykdydamas viešojo administravimo įgaliojimus, tačiau dokumentų kopijų iš administracinės bylos teikimas pareiškėjams nepatenka į TGIDPNĮ reguliavimo sritį. Atsižvelgiant į tai, kad skunde keliami reikalavimai yra susiję su išnagrinėtos administracinės bylos medžiaga, kurios susipažinimo tvarka reglamentuota ABTĮ 14 straipsnio 1 dalyje nurodytos nuostatos ir nepriskirtina TGIDPNĮ reguliavimo sričiai.

Pareiškėjas skunde nenurodė konkrečių aplinkybių ir nepateikė jas pagrindžiančių įrodymų, kurie paneigtų skundžiamo sprendimo išsamumą ar pagrįstumą. Tai, kad pareiškėjo netenkina skundžiamo sprendimo motyvai ir (ar) pareiškėjas nesutinka su priimtu sprendimu, nesudaro pagrindo išvadai, kad Departamento priimtas sprendimas neatitinka Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – VAI) nuostatų ar priimtas nesilaikant teisės aktų reikalavimų (b. l. 20-23).

Skundas tenkintinas

Pareiškėjas 2024-04-17 pateikė Departamentui Prašymą, kuriuo prašė pateikti Departamento 2019-03-06 raštą Nr. 12.3-SI-270 „Dėl J. D. prašymo nagrinėjimo“ ir Ministerijos raštą - atsakymą į nurodytoje pastraipoje paminėtą Departamento kreipimąsi „dėl Tvarkos aprašo nuostatų taikymo, iš naujo nustatant asmens finansines galimybes mokėti už socialines paslaugas“. Prašyme pareiškėjas nurodė, kad Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendime Nr. eI2-2039-789/2020 parašyta: *“Departamentas 2019-03-06 raštu Nr. 12.3-SI-270 „Dėl J. D. prašymo nagrinėjimo“ nurodė, kad, siekdamas išsiaiškinti pareiškėjos prašyme nurodytas aplinkybes ir jų pagrįstumą, kreipėsi į Ministeriją dėl Tvarkos aprašo nuostatų taikymo, iš naujo nustatant asmens finansines galimybes mokėti už socialines paslaugas. Departamentas minėtu raštu prašė Administracijos imtis priemonių užtikrinant teisės aktų reikalavimus atitinkantį finansinių galimybių mokėti už ilgalaikę socialinę globą vertinimą ir apie priimtus sprendimus informuoti Departamentą”*. Pareiškėjas Prašyme nurodė, kad jis prašo pateikti dokumentus remiantis TGIDPNĮ 4 straipsnio 1 dalies nuostatomis (b. l. 2).

Departamentas skundžiamu sprendimu atsakė pareiškėjui, kad Prašymas yra netenkinamas, kadangi Prašymas grindžiamas TGIDPNĮ nuostata, numatančia, kad institucijos ir valstybės valdomi subjektai privalo teikti pareiškėjams ar jų atstovams duomenis, įskaitant pakartotiniam naudojimui skirtus duomenis, išskyrus TGIDPNĮ ir kitų įstatymų nustatytus atvejus. Prašyme cituojamas administracinės bylos sprendimas, kuriame nurodytos aplinkybės naudojamos kaip pagrindas prašomai informacijai gauti. TGIDPNĮ tikslas – nustatyti asmenų teisės gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, valstybės ir savivaldybių valdomų įmonių, viešųjų įstaigų ar šių subjektų asociacijų, regionų plėtros tarybų informaciją apie jų veiklą bei šių institucijų ir kitų juridinių asmenų, nurodytų TGIDPNĮ 2 straipsnio 1 dalies 2 punkte, duomenis, kuriais jie disponuoja ir (ar) kuriuos jie tvarko vykdydami viešojo administravimo įgaliojimus, suteiktus VAI nustatyta tvarka, kituose įstatymuose nustatytas funkcijas, įskaitant viešųjų paslaugų teikimo funkcijas, ir kuriuos būtų galima pakartotinai naudoti komerciniams arba nekomerciniams tikslams, įgyvendinimo priemonės ir tvarką. Taigi, TGIDPNĮ pagrindu pareiškėjas gali gauti informaciją apie Departamento veiklą, jo funkcijas, duomenis (užfiksuotą informaciją apie institucijos ar valstybės valdomo subjekto veiklą ar jos dalis), kuriais Departamentas disponuoja ir (ar) tvarko vykdydamas viešojo administravimo įgaliojimus, tačiau dokumentų kopijų iš administracinės bylos teikimas pareiškėjams nepatenka į TGIDPNĮ reguliavimo sritį. ABTĮ 14 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad išnagrinėtos administracinės bylos medžiaga, išskyrus medžiagą tų bylų, kurios buvo išnagrinėtos uždaramame teismo posėdyje, arba

bylos medžiaga, kurioje yra asmens, kurio konfidencialumas užtikrintas Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo nustatyta tvarka, asmens duomenų, yra vieša ir su ja gali susipažinti suinteresuoti asmenys, įskaitant ir byloje nedalyvavusius asmenis. Tokią teisę šie asmenys įgyja, kai sprendimas byloje arba nutartis nutraukti bylą ar skundą (prašymą, pareiškimą) palikti nenagrinėtą įsiteisėja <...>. Norėdamas susipažinti su išnagrinėtos bylos medžiaga, asmuo pateikia nustatytos formos prašymą, jame nurodo savo vardą, pavardę, gyvenamąją vietą ir asmens kodą. Susipažinimo su išnagrinėtos bylos medžiaga tvarką nustato teisingumo ministras ir Lietuvos vyriausiasis archyvaras. Atsižvelgiant į tai, kad Prašyme keliami reikalavimai yra susiję su išnagrinėtos administracinės bylos medžiaga, kurios susipažinimo tvarka reglamentuota ABTĮ ir nepriskirtina TGIDPNĮ reguliavimo sričiai, pareiškėjui siūlytina kreiptis į sprendimą administracinėje byloje priėmusį teismą – Regionų administracinį teismą (Vilniaus rūmus) bei pateikti prašymą susipažinti su išnagrinėtos bylos medžiaga (b. l. 4-11).

Byloje nagrinėjamas ginčas dėl 2024-05-07 Departamento sprendimo Nr. SI-1241 (12.3 Mr) teisėtumo.

TGIDPNĮ 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šio įstatymo tikslas – nustatyti asmenų teisės gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, įmonių ir viešųjų įstaigų, nurodytų šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje, informaciją, nurodytą šio įstatymo 5 straipsnyje, ir dokumentus, kuriais jos disponuoja ar (ir) tvarko vykdydamos įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatytas funkcijas (toliau – viešoji funkcija), įgyvendinimo priemones ir tvarką. TGIDPNĮ 4 straipsnio 1 dalis nustato, kad institucijos ir valstybės valdomi subjektai privalo teikti pareiškėjams ar jų atstovams duomenis, įskaitant pakartotiniam naudojimui skirtus duomenis, išskyrus šio įstatymo ir kitų įstatymų nustatytus atvejus. TGIDPNĮ 13 straipsnio 1-3 dalys nustato, kad prašymai dėl duomenų teikimo ir jų pakartotinio naudojimo teikiami ir nagrinėjami VAĮ nustatyta tvarka. Atsižvelgdami į pareiškėjo prašymą, institucija ir valstybės valdomas subjektas informaciją ir duomenis pareiškėjui teikia žodžiu, raštu arba elektroniniu būdu elektroninių ryšių priemonėmis ekonomikos ir inovacijų ministro įgaliotos institucijos nustatyta tvarka. Jeigu prašyme nenurodytas informacijos ir duomenų teikimo būdas, informacija ir duomenys teikiami tokiu pačiu būdu, kokiu gautas prašymas.

VAĮ 10 straipsnio 5 dalis nustato, kad administraciniame sprendime turi būti nurodyta: 1) administracinį sprendimą priėmusio viešojo administravimo subjekto pavadinimas; 2) administracinio sprendimo data; 3) administraciniam sprendimui suteiktas registracijos numeris; 4) atliekamas tvarkomasis veiksmas arba asmenims nustatytos teisės ir (ar) pareigos; 5) administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės; 6) administracinio sprendimo motyvai; 7) administracinio sprendimo apskundimo tvarka, nurodant konkrečią skundą nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką; 8) administracinį sprendimą priėmusio asmens vardas, pavardė ir pareigos.

Paminėtos VAĮ nuostatos nustato, jog individualus administracinis aktas turi būti pagrįstas objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis, o taikomos poveikio priemonės turi būti motyvuotos. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT) aiškindamas ankstesnės redakcijos VAĮ 8 straipsnį, reglamentavusį individualiam administraciniam aktui keliamus reikalavimus, yra nurodęs, kad VAĮ 8 straipsnio nuostata reiškia, kad akte turi būti nurodomi pagrindiniai faktai, argumentai ir įrodymai, pateikiamas teisinis pagrindas, kuriuo viešojo administravimo subjektas rėmėsi priimdamas administracinį aktą; motyvų išdėstymas turi būti adekvatus, aiškus ir pakankamas. Ši teisės norma siejama su teisėtumo principu, pagal kurį reikalaujama, kad viešojo administravimo subjektai savo veikla nepažeistų teisės aktų, jų sprendimai būtų pagrįsti, o sprendimų turinys atitiktų teisės normų reikalavimus (LVAT 2010 m. rugpjūčio 24 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-756-450/2010, Administracinė jurisprudencija Nr. 20, 2010; 2010 m. lapkričio 15 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-556-15/2010, Administracinė jurisprudencija Nr. 20, 2010). VAĮ 8 straipsnyje yra įtvirtintos bendro pobūdžio taisyklės, kurios keliamos, visų pirma, individualaus administracinio akto turiniui (LVAT 2010 m. spalio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-438-1116/2010, Administracinė jurisprudencija Nr. 20, 2010). Iš aptarto teisinio reglamentavimo bei pateiktų teisės aiškinimo ir taikymo taisyklių

matyti, kad VAI 8 straipsnio 1 dalimi iš esmės yra siekiama užtikrinti, jog asmeniui, dėl kurio yra priimtas atitinkamas individualus administracinis aktas, būtų žinomi šio akto priėmimo teisinis bei faktinis pagrindai, motyvai, todėl, kai nėra pagrindo atitinkamą individualų administracinį aktą pripažinti visiškai nemotyvuotu, kiekvienu konkrečiu atveju, spręsdamas dėl tokio akto atitikties pastarosios įstatymo nuostatos reikalavimams, teismas privalo *ad hoc* įvertinti, ar nustatyti turinio (teisinio ir faktinio pagrindimo, motyvacijos) trūkumai yra esminiai, sukliudę šio individualaus administracinio akto adresatams suprasti atitinkamų visuomeninių santykių esmę ir turinį, identifikuoti jų teisių, pareigų bei teisėtų interesų pasikeitimą, šio pasikeitimo pagrindus ir apimtį, tinkamai įgyvendinti šiuo aktu suteiktas teises ar (ir) įvykdyti nustatytas pareigas bei įstatymų nustatyta tvarka efektyviai realizuoti teisę į (galimai) pažeistų teisių ir teisėtų interesų gynybą. Toks vertinimas turi būti atliekamas individualaus administracinio akto adresato požiūriu, t. y. būtent to, kuris turi teisę žinoti ir suprasti, dėl kokios priežasties ir kuo remiantis priimtas konkretus sprendimas, be kita ko, atsižvelgiant ir į pastarajam asmeniui žinomas aplinkybes, lėmusias minėtą sprendimą (LVAT 2011 m. birželio 27 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-556-336/2011, Administracinė jurisprudencija Nr. 21, 2011). Taigi, atsižvelgiant į nurodytas ginčo faktines aplinkybes, proceso šalių argumentus, nagrinėjamu atveju pirmiausia turėtų būti įvertintina skundžiamo sprendimo atitiktis VAI 10 straipsnio 5 dalyje įtvirtintiems reikalavimams. Tam, kad individualus teisės aktas būtų teisėtas, jis turi apimti faktinių aplinkybių tyrimą, taikytinos teisės normos paiešką, teisinį nustatytų faktų vertinimą (kvalifikavimą). Esminė individualaus administracinio akto pagrįstumo sąlyga – turi būti nustatytos ne pavienės faktinės aplinkybės, o juridinių faktų visetas, būtinas ir pakankamas teisės normai taikyti.

Taip pat pažymėtina, kad LVAT, aiškindamas tikslumo principo, kuriuo, pagal TGIDPNĮ 4 straipsnio nuostatas, be kita ko, vadovaujasi įstaigos, teikdamos informaciją, taikymą, nurodo, jog valstybės ir savivaldybių institucija ar įstaiga turi pateikti tik tokią informaciją, kuria ji disponuoja pagal savo kompetenciją. Todėl kilus ginčui, kai atitinkama institucija neteikia prašomos informacijos, turi būti vertinama, ar institucija disponuoja prašoma informacija.

Komisija, įvertinusi Prašymo bei skundžiamo sprendimo turinius, sprendžia, jog skundžiamas sprendimas neatitinka aukščiau paminėtų reikalavimų. Pareiškėjas kreipėsi į Departamentą aiškiai nurodydamas, kad kreipiasi vadovaujantis TGIDPNĮ ir kreipėsi į Departamentą kaip į viešojo administravimo subjektą, kuris disponuoja pareiškėjo prašoma informacija. Pareiškėjas nesikreipė į teismą su prašymu susipažinti su tam tikros išnagrinėtos bylos medžiaga. Pareiškėjas yra laisvas pasirinkti, kokių būdu jis nori gauti informaciją ir pasirinkti, į kurį subjektą jis nori kreiptis. Prašyme prašoma informacija visų pirma yra Departamento disponuojama informacija, nepriklausomai nuo to, kad ji vėliau buvo pateikta teismui. Taigi, išnagrinėjęs Prašymą, Departamentas turėjo priimti VAI nuostatas atitinkantį administracinį sprendimą, vadovaudamasis TGIDPNĮ, o ne ABTĮ nuostatomis, todėl pareiškėjo skundas tenkintinas, o skundžiamas sprendimas yra naikintinas.

Papildomai akcentuotina, kad nors pareiškėjas nereiškia išvestinio reikalavimo dėl įpareigojimo Departamentui iš naujo svarstyti Prašymą ir priimti teisės aktų reikalavimus atitinkantį sprendimą, tačiau Departamentas privalo iš naujo išnagrinėti Prašymą ir priimti teisės aktų reikalavimus atitinkantį sprendimą, kadangi panaikinus skundžiamą sprendimą situacija grįžta į pradinę padėtį.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 20 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 22 straipsnio 1 dalimi, Komisija

n u s p r e n d ž i a:

Pareiškėjo A. S. skundą tenkinti.

Panaikinti Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2024-05-07 sprendimą Nr. SI-1241 (12.3 Mr).

Sprendimas per vieną mėnesį nuo sprendimo priėmimo dienos gali būti skundžiamas Regionų administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Komisijos posėdžio pirmininkė

Ingrida Sabaliauskienė

Komisijos nariai

Eglė Bilevičiūtė

Asta Povilonienė